

GELİR ADALETSİZLİĞİNİN SEBEPLERİNİN ARAŞTIRILMASI: AMPİRİK ANALİZ

INVESTIGATION OF THE REASONS OF INCOME INEQUALITY: AN EMPIRICAL ANALYSIS

ИССЛЕДОВАНИЕ ПРИЧИН НЕРАВЕНСТВА ДОХОДА: ЭМПИРИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ

Fatih Volkan AYYILDIZ*

ÖZ

Çalışmanın amacı; veri setinde bulunan ülkelerin belirtilen yıllar arasında gelir eşitsizliğinin sebeplerini ölçmek olmuştur. Bu doğrultuda eşitsizliğin sebepleri araştırılması adına vergi, finans, büyüme gibi iktisadi değişkenlere yer verilirken nüfus gibi tanımsal değişkenlere de yer verilmiştir. Gelir eşitsizliğinin sebepleri uzun yıllardır araştırılrsa da, tam olarak ilişkili olduğu değişkenlerle ilgili fikir ayrılıkları oluşmaktadır. Bu bağlamda, gelişmiş ülkeler, gelir adaletsizliği konusunda heterojenlik göstermekte olup, Norveç, İzlanda, Finlandiya, İsveç gibi Kuzey Avrupa ülkelerinde 2012 yılı verilerine göre Gini endeksi 25 civarında seyretmektedir. Bu durum gelir dağılımının, GSYİH ile ilişkisi hakkında ön fikir sağlıyor olsa da, bu çalışma da dahil olmak üzere bazı ampirik analizler bu değişkenin anlamsız olduğundan bahsedilecektir. Bu durum ayrıca, Gini endeksi katsayısının birçok değişkenden etkilenen, neredeyse bölgesel ve kültürel bir yapı olduğuyula ilgili fikir oluşturmuştur. Çalışmada, Beyaz Rusya, Brezilya, Bulgaristan, Çin, Kolombiya, Kosta Rika, Dominik Cumhuriyeti, Gürcistan, Paraguay, Peru, Romanya, Rusya Federasyonu Tayland, Türkiye ülkelerine ve 2002-2014 yıllarına yer verilmiştir. Her ne kadar açıklayıcılık ilk ilgili ileri araştırmalar önem taşısa da, bu örnekleme de gelir vergileri, nüfus ve yabancı doğrudan yatırımlar gelir adaletsizliğini olumlu etkileyen değişkenler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gini Endeksi, Gelir Adaletsizliği, Gelir Adaletsizliği Nedenleri

ABSTRACT

Purpose of the study is to measure the causes of income inequality between the years indicated in the data set countries. In this direction, descriptive variables such as population are included in explaining the causes of inequality, while economic variables such as tax, finance, growth are included. Although the reasons for income inequality have been explored for many years, disagreements over variables that are fully related are occurring. In this context, developed countries are heterogeneous in terms of income injustice, and the Nordic countries such as Norway, Iceland, Finland, Sweden have a Gini index of around 25

* Öğretim Görevlisi, Ardahan Üniversitesi, İİBF, İktisat Bölümü,
fatihvolkanayildiz@ardahan.edu.tr

according to the 2012 data. This implies that income distribution provides a preliminary idea of the relationship with GDP, but some empirical analysis including this one suggests that this variable is insignificant. This also gave rise to the idea that the Gini index coefficient is a very regional, almost cultural, influenced structure. The work was carried out in the countries of Belarus, Brazil, Bulgaria, China, Colombia, Costa Rica, Dominican Republic, Georgia, Paraguay, Peru, Romania, Russian Federation Thailand, Turkey and 2002-2014. Although explanatory relevant researches are important to deal with in future researches, in this sample, variables affecting the income inequality positively are income taxes, population and foreign direct investments.

Keywords: Gini Index, Income Inequality, Reasons of Income Inequality

АННОТАЦИЯ

Цель исследования состоит в том, чтобы измерить Причины неравенства доходов между годами, указанные в наборах данных стран. В этом направлении, описательные переменные, такие как населения, включены в объяснении причины неравенства, в то время как экономические переменные, такие как налоги, финансы, рост включены. Хотя причины неравенства доходов были изучены в течение многих лет, разногласия по поводу переменных, которые происходят в полной мере связаны между собой. В этом контексте развитые страны неоднородны с точки зрения несправедливости доходов, и страны Северной Европы, таких как Норвегия, Исландия, Финляндия, Швеция имеет индекс Джини около 25 Согласно данным 2012 года. Это означает, что распределение доходов обеспечивает предварительное представление об отношениях с ВВП, но некоторые из эмпирического анализа, включая этот предполагает, что эта переменная является незначительным. Это также привело к тому, что индекс Джини является очень региональной, почти культурной, влиянием структуры.

Ключевые слова: индекс Джини, Неравенство доходов, причины неравенства доходов

1.LİTERATÜR TARAMASI

1.1.Gelir Adaletsizliği

Ekonomide gelir dağılımı, bir ülkenin toplam Gayri Safi Yurtiçi Hasılası'nın nüfusuna dağılımıdır. Gelir ve dağılımı daima ekonomik teori ve ekonomi politikasının merkezi bir endişe kaynağı olmuştur. Adam Smith, Thomas Malthus ve David Ricardo gibi klasik ekonomistler esas olarak faktör gelir dağılımına önem vermiş, gelirin ana üretim faktörleri arazi, emek ve sermaye arasındaki dağılımı ile ilgilenmişlerdir. Günümüzde ise bu konu, daha çok, gelirlerin bireyler ve hane halkı arasında dağılımı ile ilgili olmaktadır (Slavin, 2017:30).Gelir, ücretlerden maaşlar, tasarruf hesabı faizleri, hisse senetlerinden elde edilen kârlar ve kira kazançlarını içerir. Gelir eşitsizliği, bir toplum arasında gelir dağılımının düzensiz olduğunu ifade eder (<http://inequality.org/income-inequality/>)

Bir ülkede gelir adaletsizliği birkaç şekilde ortaya çıkabilmektedir. Bunlardan ilki eşit olmayan servet ve ya gelir sağlayan varlıklardır. Eğer bir toplumda, bir kesim ellerinde bahsedilen varlıklardan fazla bulunduyorsa, varlıkları gelir getirdiğinden zenginleşmeye devam edecek ve üstelik bu kesim yaşadığı toplumun küçük bir kısmını oluşturuyorsa, gelir adaletsizliğini de arttıracaktır. İkincisi ise, maaş kira ve kar paylarındaki dengesiz

dağılımdır. Bir toplumda üretimi yapan bireylerin kazançları, üretime olan katkıları üzerinden adil bir şekilde yapılmıyor ve ya bahsedilen bu değişkenler buna göre düzenlenmiyorsa gelir adaletsizliği artar. Gelir adaletini bireysel ve özel sektör varlıkları dışında kamu da etkileyebilir. Devlet topladığı vergileri uyguladığı alanlar üzerinde değişikliklere giderek gelir adaletini olumlu yönde etkileyecek güce sahiptir <http://www.econlib.org/library/Topics/College/incomedistribution.html>).

Gini Endeksi, gelir adaletsizliğini ölçen göstergelerden biridir. Gelir adaletsizliği, Gini endeksi ve gini katsayısının haricinde Lorenz Eğrisi, yüzdeler hane halkı/fert grupları, bir başka deyişle yüzde paylar analizi ile ölçülmektedir (http://www.tuik.gov.tr/MicroVeri/GYKA_2011/turkce/metaveri/tanim/gelir-daggiuiliimii-essitsizlik-oelccuetleri/index.html, Erişim: 02.03.2017.).

1.2.Yüzdeler Hane Halkı Fert Grupları

Yüzdeler hane halkı fert grupları ise nüfusun belirli bir kesiminin örneğin %5 ya da %10'unun gelirden aldığı payın hesaplanmasıyla bir gösterge haline gelir. Benzer şekilde, yüzde paylar analizi bir diğer adıyla P80/P20 oranı ise, nüfusun en yüksek yüzde 20 lik gelir grubunun toplam gelirinin en düşük yüzde 20'lik gelir grubunun aldığı oranı göstermektedir (Perry, 2005).Aşağıdaki tabloda Türkiye'de 2002 ile 2013 yılları arasında en yüksek ve en düşük gelirli %20'lik kesimin elinde bulundurduğu gelir miktarları tablo haline getirilmiştir.

Tablo 1: Türkiye'de 2002 ile 2013 Yılları Arasında En Yüksek ve En Düşük Gelirli %20'lik Kesimin Elinde Bulundurduğu Gelir Miktarları

Yıl	En Yüksek	En Düşük	Oran	Yıl	En Yüksek	En Düşük	Oran
2002	47.73	5.76	8.286458	2008	45.13	5.69	7.931459
2003	48.37	5.51	8.778584	2009	45.43	5.88	7.72619
2004	47.01	5.36	8.770522	2010	45.18	5.9	7.657627
2005	48.32	5.16	9.364341	2011	46.49	5.79	8.029361
2006	45.63	5.61	8.13369	2012	46.59	5.8	8.032759
2007	44.7	5.76	7.760417	2013	46.58	5.84	7.976027

Kaynak: World Development Indicators, Poverty and Equity Database.

Bu gösterge bazında dünyada en düşük gelirli olanların elinde bulunduğu gelirin oranları ile en yüksek gelirli olanların bulundurduğu gelirin oranı, gelirin adil dağılımına göre sıralanmıştır. Bu bağlamda, Ukrayna, Kırgızistan, Beyaz Rusya ve Tacikistan gelirin en adil dağıldığı bölgeler olmuştur. Bunun sebebi ise, dönüşüm ekonomileri olmalarından ileri gelmektedir çünkü bu 5 ülke de SSCB'den ayrılarak kurulan ülkelerdendir.

Tablo 2: En Düşük %20 Tarafından Sahip Olunan Gelirin Oranı

Ülkeler	En düşük %20 tarafından sahip olunan gelirin oranı
Ukrayna	10.4
Kırgızistan	10.0
Moldova	9.7

Beyaz Rusya	9.3
Tacikistan	8.8
Karadağ	8.5
Ermenistan	8.4
Burkina Faso	8.3
Moğolistan	8.1
Polonya	8.0

Tablo 3: En Yüksek %20 Tarafından Sahip Olunan Gelirin Oranı

Ülkeler	En yüksek %20 tarafından sahip olunan gelirin oranı
Kolombiya	58.1
Paraguay	56.5
Brezilya	56.3
Honduras	55.1
Panama	55.1
Meksika	54.5
Guatemala	53.9
Kosta Rika	53.8
Nikaragua	52.8
Bolivya	52.7

Kaynak: World Development Indicators, Poverty and Equity Database, 2014.

Tablolar incelendiğinde ve ileri hesaplamalar yapıldığında görülmektedir ki, ülkemizde, 2013 yılında 7,9 olan bu oran, Ukrayna’da 3,3, Kırgızistan’da ve Moldova’da 3,7, Beyaz Rusya’da 3,9 ve Tacikistan’da 4,5 olarak izlenmiştir. Öte yandan, bu ülkeler, düşük gelirliilerin ülkenin toplam gelirinden en çok pay aldığı yerler olurken, Kolombiya, Paraguay, Brezilya, Honduras, Panama gibi ülkelerde bu durum en yüksek gelirliiler için geçerlidir. Bu konunun sebepleri düşünüldüğünde, Güney Amerika’da sıkça rastlanan yolsuzluk etmeninin önemi göze çarpmaktadır. Yüzde paylar oranının en önemli özelliği, Lorenz eğrisi ya da Gini katsayısının toplumun tamamı için bir gelir eşitsizliği ortalaması vermesine rağmen, bu analizin en yüksek ve en düşük gelirliiler bağlamında aradaki farkı gözler önüne sermesidir (Çelik, 2004: 63).

1.3.Lorenz Eğrisi ve Gini Endeksi

İktisatta, Lorenz eğrisi gelir dağılımının veya zenginliğin grafiksel bir temsilidir. 1905 yılında Max O. Lorenz tarafından gelir dağılımının eşitsizliğini temsil etmek için geliştirilmiştir.

Kaynak: Çalışkan, Ş. (2010). Türkiye'de gelir eşitsizliği ve yoksulluk. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, (59), s.98.

Şekil 1: Lorenz Eğrisi

Gini endeksi, Lorenz eğrisi ile köşegen altında kalan alanın oranıyla hesaplanırken 1'e yakınlığı adaletsizliğe, 0'a yakınlığı gelirin adil bir şekilde dağıtıldığına işaretler. Lorenz Eğrisi ise y ekseninde gelirin birikimli paylarını, x ekseninde ise nüfusun birikimli paylarını yüzde olarak ihtiva eder. Bu endeks Türkiye için 27 Eylül 2016'da yayınlanan son rapora göre 39,7 olmuştur. Gini katsayısının ayrıntılı hesaplanması aşağıda verilmiştir. Veri setimizde var olan en düşük değer 2003 yılında 26,48 ile Beyaz Rusya'da ölçülmüştür.

$$G = \left[\frac{1}{N^2} \sum_{i=1}^N \sum_{j=1}^N |Y_i - Y_j| f(Y_i) f(Y_j) \right] / 2\bar{Y}$$

Y_i : i. grubun toplam geliri,

Y_j : j. grubun toplam geliri,

$f(Y_i)$: i. grubun gelir çokluğu

$f(Y_j)$: j. grubun gelir çokluğu

N : Birim sayısı

\bar{Y} : Gelirlerin aritmetik ortalaması

Kaynak: http://www.tuik.gov.tr/MicroVeri/GYKA_Panel_2011/turkce/metaveri/tanim/gelir-dagilimi-esitsizlik-olcutleri/index.html, Erişim: 02.03.2017.

Şekil 2: Gini Endeksi Hesaplama

Gini Endeksi, tüm gelirleri hesaba katarak gelir eşitsizliğini ölçmekte ve 100'lük değerse tam eşitsizliği (bir hanenin tüm gelire sahip olduğu) ve 0 ise tam eşitliği (tüm hanelerin aynı gelirlere sahip olduğu) gösterir. Bu bağlamda gini katsayısı ile gini endeksi karıştırılmamalıdır, gini katsayısı 0 ile 1 arasında değer alır. En son OECD karşılaştırması ise 34 ülke arasından Şili'nin, 50 ile gelirin en kötü dağıldığı ülke olduğunu belirlerken Danimarka'nın 25 ile gelirin en iyi dağıldığı ülke olduğunu tespit etmiştir. Öte yandan tüm dünyada Dünya Bankası tahminlerine bakıldığında gelirini en iyi dağıtan ülkenin Ukrayna olduğu, en kötü dağıtanın ise Kolombiya olduğu görülmektedir. Bu durum, yüzde paylar analizi ile gini endeksinin aynı olan ülkeleri işaret ettiğini göstermektedir. Bu göstergeler doğrultusunda, dönüşüm ekonomilerinin en adil dağılımı elde ettiği ve Latin Amerika ülkelerinin gelir adaletsizliği ile karşı karşıya olduğunu göstermektedir.

Öte yandan, gelişmiş ülkeler, gelir adaletsizliği konusunda heterojenlik göstermekte olup, ancak, Norveç, İzlanda, Finlandiya, İsveç gibi Kuzey Avrupa ülkelerinde 2012 yılı verilerine göre gini endeksi 25 civarında seyretmektedir. Bu durum gelir dağılımının,

GSYİH ile ilişkisi hakkında ön fikir sağlıyor olsa da, ampirik analizde bu değişkenin anlamsız olduğundan bahsedilecektir. Bu durum ayrıca, Gini endeksinin aslında birçok değişkenden etkilenen, neredeyse bölgesel ve kültürel bir yapı olduğuyula ilgili fikir oluşturmuştur.

Tablo 4: Gini Endeksi, Dünya Bankası Tahminleri

Ülke	Gini Endeksi	Ülke	Gini Endeksi
Ukrayna	24.1	Kolombiya	53.5
Kırgızistan	26.8	Paraguay	51.7
Moldova	26.8	Brezilya	51.5
Beyaz Rusya	27.2	Panama	50.7
Tacikistan	30.8	Honduras	50.6
Ermenistan	31.5	Guatemala	48.7
Karadağ	31.9	Kosta Rika	48.5
Moğolistan	32	Bolivya	48.4
Polonya	32.1	Meksika	48.2
Moritanya	32.4	Nikaragua	47

Kaynak: World Development Indicators, Poverty and Equity Database, 2014.

1.4.Gelir Adaletinin Önemi

Gelir adaletsizliği oldukça önemli makroekonomik göstergelerden biridir. Her ne kadar eşitsizliğin iktisadi büyümeye katkısının bireysel çıkarlar açısından bakıldığında olumlu olabileceğine dair görüşler yer alsada toplumsal açıdan ciddi iktisadi ve sosyal olumsuzluklar barındıran bir durum olarak göze çarpmaktadır. Bu durum yolsuzluğa, kaynakların yanlış değerlendirilmesine bireylerin kendi ülkelerindeki kurumlara güvenini yitirmesine kadar varan birçok sonuç da içermektedir (Causes and Consequences of Income Inequality: A Global Perspective, IMF, 2015:6).Gelir adaletini sağlamak bir ülke için sosyal devlet olma yolunda önemli bir eşıktir. Çünkü gelir eşitsizliği, ilk olarak, yüksek gelirli insanlara toplumun geri kalanı üzerinde kabul edilemez derecede kontrol verebilir.

Başka bir deyişle, gelirler, bir toplumda eşit olmayan bir şekilde dağıtılsa, yüksek gelirli kesim, düşük gelirli kesimin yaşamının birçok yönünü kontrol altına alabilme gücünü kendilerinde barındırırlar. Kontrol altına alabilecekleri bu değişkenler, nerede ve nasıl çalıştıkları, satın aldığı ürünler ve gelirlerin yaşam biçimini belirlediği günümüz dünyasında genel olarak hayatlarının nasıl olacağı şeklinde sıralanabilir. Gelir adaletsizliği, siyasal kurumların adaletini zayıflatabilir. Çünkü bazı politik sistemlerde, siyasetçiler, kampanyaları için büyük katkı yapan yüksek gelirli kesime bağımlı olabilmektedir. Bu durum toplumun her kesiminin adil bir şekilde temsil edilmesi algısına gölge düşürebilmektedir.

Gelir adaletsizliğinin bir diğer sonucu, ekonomik sistemin adaletini de zayıflatmasıdır. Bu durum, fırsat eşitsizliği yaratması ile ilintilidir. Gelir adaletsizliği, bazı çocukların işgücüne diğerlerinden daha iyi hazırlanacakları anlamına gelir. Varlık sahibi kişiler, iş kurmak gibi daha büyük fırsatlara ilk adımları atmada zorluk çekmezken bu durum toplumun geri kalanı için doğru değildir. Öte yandan, ulusal gelir elde etme konusunda pay sahibi olan işçiler, ürettikleri miktarda adil bir pay elde etme hakkına sahiptirler. Bir

ekonomide mal ve hizmet seviyesi artıyorsa, bu artış üretime katkıda bulunan tüm toplum kesimleri için adil bir şekilde dağıtılmalıdır. Gelir adaletsizliğinin olumsuz sonuçlarından bir diğeri ise iktisadi büyümeye negatif etkisidir.

Berg and Ostry (2011) çalışmasına göre, büyüme periyoduna giren ülkeler, gelirin eşit dağılımı yakalayamazsa, bu büyüme diğer eşlerine göre kısa sürmektedir. Aynı çalışmaya göre gelir adaletsizliğinin finansal istikrarsızlık yarattığı da gözler önüne serilmektedir. Finansal patlamayı takip eden güven duygusu dar gelirli insanların fazla borçlanmasına ve dolaylı yoldan krize neden olmaktadır. Tüm bu etkiler göz önünde bulundurulduğunda gelir adalet, bir ülke için üretim seviyesini, verimini ve iç talebini arttırmak kadar önemli olmalıdır. Çünkü diğerleri olduğu kadar, gelir adaleti de, büyüme ve kalkınmanın temel taşlarındandır.

1.5. Gelir Adaletsizliğini Etkileyen Faktörler

Çalışmanın amacı; veri setinde bulunan ülkelerin belirtilen yıllar arasında gelir eşitsizliğinin sebeplerini ölçmek olmuştur. Bu doğrultuda eşitsizliğin sebepleri, adı geçen IMF Raporunda belirtilen alt grupları yansıtabilecek şekilde, bazı değişkenlere indirgenmiştir. Bu bölüm bu değişkenlerle ilgili teorik bir arka plan oluşturmaktadır. Gelir eşitsizliği, borçlanma, politik müdahaleler gibi çeşitli sebeplerle ortaya çıkabilir (Hodgson, 2013:4).

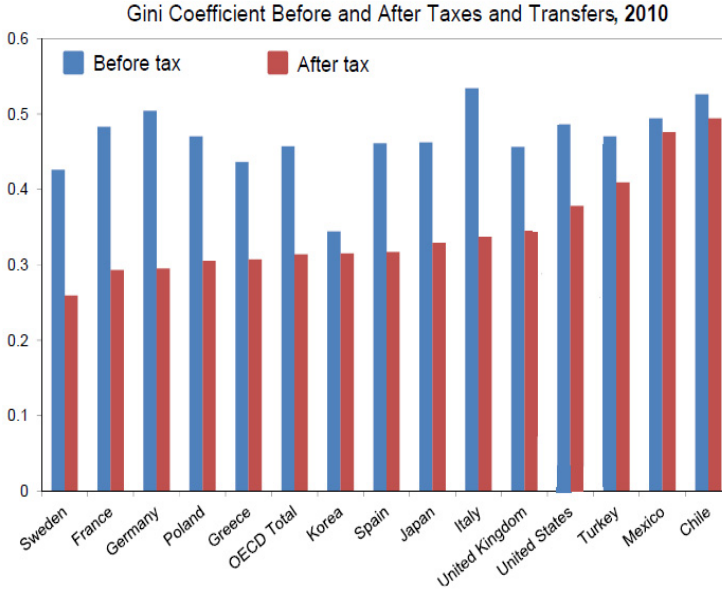
Politik müdahaleler, kadrolaşma, genel olarak belirli bir grubu kayırma gibi sebeplerle ortaya çıkabileceği gibi, vergilerle de ortaya çıkabilmektedir. Borçlanma ise, daha önce de bahsedildiği gibi finansla mümkün olmaktadır. Finans toplumdaki bir bireyin ekonomik şartlarını oldukça etkilemektedir. Ekonomik şartlar ise o bireyin aldığı eğitimle, bir işletme kurup kurmayacağıyla yakından ilişkilidir. Bu açıdan bakıldığında finansın, gelir düzeyi farklı olan bireyleri yakınlaştırıp uzaklaştırma gibi bir özelliğe sahip olduğu da görülmektedir. Ayrıca sermayenin dağılımı etkileyerek, işsizlik gibi değişkenlere de etkide bulunabilmektedir (Beck vd.; 2009:1).

Finansın gelir adaletsizliğine olan etkisi iki şekilde olabilmektedir. Örneğin iyi bir kredi geçmişi olmayan bir birey, istediği fırsatlara ulaşamayabilir ve gelir dağılımındaki uçurumu tetikleyebilir, çünkü bir açıdan bakıldığında borçlarını ödeyemeyen kesimden alınan faiz ve benzeri getiriler, iyi kredi geçmişi olan bir diğer bireyin geliri olabilmektedir (Christopoulos & McAdam, 2015:4).

Bu etkiyi ölçebilmek için bu çalışmada kullanılacak en uygun değişkenin finansal hesapların miktarı olduğu düşünülmektedir. Her ne kadar finanse edilen miktarın içeriği veya kullanım alanı bu değişken içinde yer almasa da toplumun eğilimini anlamak açısından önemli olacaktır. Finansal perspektifi anlamak açısından bir diğer önemli husus ise doğrudan yabancı yatırımlar ve özel sektöre verilen kredilerdir. İstihdam yaratması, yoksulluğu azaltması, sağlık eğitim gibi sektörleri geliştirmesi ve bu gibi sebeplerle iyi işleyen bir piyasa oluşturması sebebiyle iktisadi refahın ve kalkınmanın bir ölçütü olarak görülen özel sektör bu çalışmada özel sektöre verilen yerel kredilerin gayrisafi yurtiçi hasıla içinde yüzdesi ile ölçülmüştür (IFI Raporu, 2011:4). Bu ölçüt verileri Dünya Bankası'ndan alınmış olup, 2002-2014 yılları arasında veri grubundaki tüm ülkeler için mevcuttur. Bahsedilen değişken özel sektöre sunulan finansal kaynakların GSYH'ye oranını vermektedir. Yani bu değişkenin fazla olması, özel sektörün o ülke içinde fazla kaynak kullanması anlamına gelmekte yani özel sektörün gelişip büyümesi için ortam hazırlamaktadır. Özetle, özel sektörün ülkenin diğer kurumlarıyla nasıl iş birliği içinde çalıştığına bir göstergesi konumundadır. Gelir dağılımına dolaylı yoldan olumlu ve ya

olumsuz katkıda bulunabilecek bir diğer kurum ise devlettir. Devlet bunu en sıklıkla vergi yoluyla yapmaktadır. Gelir vergisi bunun en önemli örneğidir.

Aşağıdaki şekilde gelir adaletsizliğini gösteren Gini katsayısının vergi kesintilerinden sonraki değişimi verilmiştir. Türkiye, Meksika ve Şili gibi ülkeler, vergi kesintilerinden sonra gelir adaletini sağlama yolunda en az adımı atan ülkeler arasında görülmektedir. Bu durum, kısaca Türkiye'nin vergi reformu ihtiyacını gözler önüne sermektedir. Türkiye'nin solunda bulunan Amerika Birleşik Devletleri'nin bunu sağlamadaki başarısı ülkemizdekine göre daha anlamlı olsa da, adı geçen eserde aynı öneri ülke için yapılmaktadır.

Kaynak: Kruger, The Rise and Consequences of Inequality 2012.

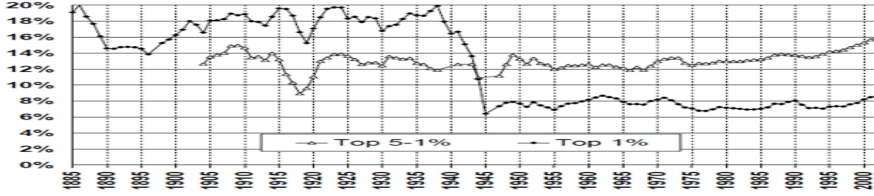
Şekil 3: Vergi Kesintilerinden Sonra Gelir Eşitsizliğindeki Değişim

Doğrudan yabancı yatırımların iç akışının GSYH'ye oranı bir başka bağımsız değişken olarak karşımıza çıkmaktadır. Doğrudan yabancı yatırım, yatırımcıdan başka bir ekonomide faaliyet gösteren bir işletmede kalıcı bir yönetim çıkarı elde etmek için yapılan yatırımın net girişidir. Bu yatırımlar, ödeme dengesinde gösterilen öz sermaye, kazançların yeniden yatırılması, diğer uzun vadeli sermaye ve kısa vadeli sermayelerin toplamıdır. Bu değişken, yabancı yatırımcılardan gelen net girişlerin GSYH'ye bölünmesiyle ortaya çıkmaktadır. Bu yatırımlar, ülkede istihdam üzerinden gelir adaletine yardımcı olabileceği düşüncesiyle, bu çalışmada bağımsız değişken olarak ele alınmıştır.

Bu çalışmada ele alınan bir başka değişken ise, nüfus olmuştur.

Baker (2013)'e göre; azalan işgücünün yüksek gelirlilerden orta sınıfa yeniden gelir dağıtacağını aktarmaktadır (<https://www.theguardian.com/commentisfree/2013/feb/26/false-alarm-shrinking-population-panic>, Erişim: 08.03.2017.).

Öte yandan, aşağıdaki şekilde de görüldüğü üzere, nüfusun direkt olarak bir artışı görülememektedir. Ancak işgücü üzerinden etkisi gecikmeli olabileceğinden, çalışmada bağımsız değişken olarak yerini almaktadır.

Kaynak: The Economist, The Economist. (2013). <http://www.economist.com/blogs/freexchange/2013/02/population-growth-and-inequality>, Erişim: 10.03.2017.

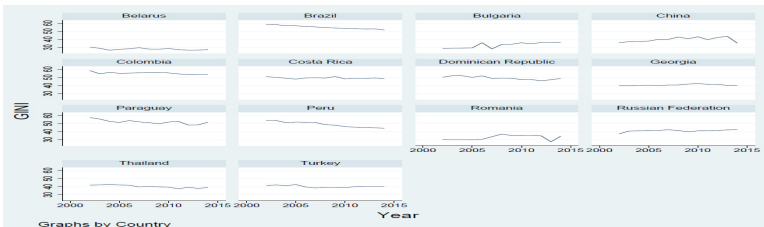
Şekil 4: Gelirin Yıllara Göre Dağılımı

Son olarak çalışmada yer alan bir diğer değişken ise, iktisadi büyüme olmuştur. Bahsedildiği üzere, ülkeler arası ön araştırmalarda kişi başına düşen geliri fazla olan ülkelerle ilgili bir trende rastlanmadıysa da iktisadi büyüme gelir adaletsizliği araştırmalarının başlangıç noktalarından (Kuznets, 1955) bu yana araştırılan bir konudur.

2.AMPİRİK ANALİZ

Çalışma; Beyaz Rusya, Brezilya, Bulgaristan, Çin, Kolombiya, Kosta Rika, Dominik Cumhuriyeti, Gürcistan, Paraguay, Peru, Romanya, Rusya Federasyonu Tayland, Türkiye ülkelerinden oluşan, 2002-2014 yılları arasında gerçekleşen bir panel veri analizidir. Bu analizde bağımlı değişken olarak, GINI Endeksi kullanılırken, bağımsız değişken olarak; yabancı doğrudan yatırımların içe akışının GSYH'ye oranı, nüfus, iktisadi büyüme, mal ve hizmetlerden alınan vergilerin toplam vergi gelirine oranı, gelir ve kardan alınan vergilerin toplam vergi gelirine oranı, finansal hesaplar, özel sektör kredileri gibi değişkenler kullanılmıştır.

Tüm veriler Dünya Bankası'ndan elde edilmiştir. Gini Endeksi, gelir eşitsizliğini ölçerken kullanılan birçok değişkenin varlığı her ne kadar olumlu bir tablo çizse de veri bütünlüğü özellikle bu değişken için oldukça eksiktir. Bu sebeple bu çalışmada her ülke için Gini endeksinin yüzde %80'inin var olması şartı ile eksiklikler tamamlanmıştır. Bu işlem, eğer ilk ya da son veri kayıpsa sırasıyla bir sonraki ve ya bir öncekiyle tamamlanarak yapılmış, diğerleri için ise ara değer bulunmuştur (Caminada vd., 2012:8). Analizde, belirli bir gelir dağılımı hedef alınmamış ve heterojen bir grup kullanılmıştır. Bağımlı değişken, en küçük olarak 26,48 ile 2004 yılında Beyaz Rusya'da hesaplanırken, en büyük değer, 58,62 ile 2002 yılında Brezilya'da hesaplanmıştır. Aşağıdaki şekilde, analiz yapılan ülkelerdeki Gini Endeksi değişimi gösterilmiştir.

Kaynak: World Bank verileriyle Stata'da hazırlanmıştır.

Şekil 5: Bağımlı Değişken- Ülke Dağılımı

Panel analizlerde R^2 , temel tabirle, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkeni açıklayıcılık gücü, düşük çıkabilmektedir. Bu durum çalışmanın hem zaman hem de ünite boyutundan kaynaklanmakta olup, çok yüksek çıkmasa da analizin sonuçları değişkenlerin anlamlılığına göre yorumlanabilmektedir.

Bu bağlamda karşımıza çıkacak sonuç şu şekilde ifade edilebilmektedir: Bağımlı değişken, açıklanmayan bölümün varlığından ve miktarından dolayı bağımsız değişkenlerin kendileri ve katsayıları çarpımları şeklinde bulunamasa da, bu bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkilerinin incelenmesinde sorun görülmemiştir (Achen, 2000:1248). Bu varsayımlar ve bilgiler ışığında, yapılan analizde, %35'lik bir açıklayıcılıkla modelde, nüfus, yabancı doğrudan yatırımlar ve gelir vergilerinin, olasılık doğrultusunda anlamlı olduğu ve gelir adaletsizliğine olumlu yönde etki ettiği sonucuna varılabilmektedir.

SONUÇ

Gelir adaleti, ülke içinde elde edilen gelirlerin tüm nüfusa yayılımının eşite yakınlaştıkça arttığı bir iktisadi kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, bu adaletin sağlanması, toplum tarafından ülke ekonomisinin kalkınması adına verilen emeğin bir göstergesi olarak önem taşıyacaktır. Özellikle Kuzey Avrupa ülkelerinin mutluluk endeksleri de göz önünde bulundurulduğunda, bu devletlerin halkının, bakım özgürlük, cömertlik, dürüstlük, sağlık, gelir ve iyi yönetim anlayışı gibi kavramlardan nasibini almasını öncül tuttuğu bilinmekte, bu kavramların bu ülkelerdeki gelir adaletini en iyi sağlayan ülke olmasına sosyal olarak etkisi de oldukça aşikâr görünmektedir.

Öte yandan bahsedilen bu değişkenler, bu çalışmadan ayrılıklar ve bazı yönlerden benzerlikler göstermektedir. Ancak çalışmanın belki de en çarpıcı sonucu olan gelir vergilerinin olumlu etkileri, vergilendirme sistemiyle gelir dağılımının iyileşeceğine dair sinyaller vermektedir. Bu bağlamda birkaç örnek verilirse, Kuzey İkili Gelir Vergisi Sistemi (Nordic Dual Income Tax) yani 1980'li ve 1990'lı yıllarda İskandinav ülkelerinin, emek gelirinin aşamalı vergilendirilmesini ve sermaye gelirinin oransal vergilendirmesini birleştiren çift gelirli vergi sistemini kabul etmeleri olabilir. Bu yenilik, toplanan gelir miktarı ve gelir adaleti yönünden tartışılmaktadır. Buna bir başka örnek ise, Finlandiya'nın gelir miktarına göre kestiği 103 bin doları bulabilen trafik cezalarıdır. Bu durum bu ülkelerin gelir adaletini sağlamada devletin gücünü gördüğü ve önemsedğini ve bu paralelde adaleti sağladığını göstermektedir. Bu bağlamda, yabancı yardımların yarattığı, ülke potansiyelinin üstündeki istihdam ve devletin veriler üzerinden yaptırım gücü, gelir adaleti açısından önem taşıyan iki değişken olarak göze çarpmaktadır.

KAYNAKÇA

Achen, C. H. (2000). "Why Lagged Dependent Variables Can Suppress The Explanatory Power Of Other Independent Variables". Ann Arbor, 1001(2000), 48106-1248.

Beck, T., Demirgüç-Kunt, A., & Levine, R. (2009). Financial Institutions and Markets Across Countries and Over Time-Data And Analysis.

Çalışkan, Ş. (2010). "Türkiye'de Gelir Eşitsizliği ve Yoksulluk". Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi", (59), s.98.

Caminada, K., Goudswaard, K., & Wang, C. (2012). Disentangling Income Inequality and the Redistributive Effect of Taxes And Transfers in 20 lis Countries Over Time.

Çelik, A.(2004). "AB Ülkeleri ve Türkiye'de Gelir Eşitsizliği: Piyasa Dağılımı-Yeniden Dağılım", Çalışma ve Toplum, 2004/3, s. 53-91.

Christopoulos, D., & McAdam, P. (2015). Do Financial Reforms Help Stabilize Inequality?.

Hodgson, G. (2013). Banking, Finance And Income Inequality. Positive Money, October 2013.

<http://inequality.org/income-inequality>, Erişim: 04.03.2017.

<http://www.econlib.org/library/Topics/College/incomedistribution.html>. Erişim: 04.03.2017.

http://www.tuik.gov.tr/MicroVeri/GYKA_2011/turkce/metaveri/tanim/gelir-daggiilimii-essitsizlik-oelccuetleri/index.html, Erişim: 02.03.2017.

http://www.tuik.gov.tr/MicroVeri/GYKA_Panel_2011/turkce/metaveri/tanim/gelir-dagilimi-esitsizlik-olcutleri/index.html, Erişim: 05.03.2017.

<https://www.theguardian.com/commentisfree/2013/feb/26/false-alarm-shrinking-population-panic>, Erişim: 08.03.2017.

IFI Raporu (2011). <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/29108/ifi-development-private-sector.pdf>, Erişim: 09.03.2017.

IMF (2005). Causes and Consequences of Income Inequality: A Global Perspective, 2015:6.

Kruger A. (2012). The Rise and Consequences of Inequality

Kuznets, S. (1955). “Economic Growth and Income Inequality”. The American Economic Review, 1-28.

Ostry, J. D., & Berg, A. (2011). Inequality and Unsustainable Growth; Two Sides of the Same Coin? (No. 11/08). International Monetary Fund.

Perry, B., 2005. Social Report Indicators for Low Incomes and Inequality: Update from the 2004 Household Economic Survey. Ministry of Social Development, Wellington.

Slavin, S. (2017). Economics. Just the Facts 101.

The Economist. (2013). <http://www.economist.com/blogs/freexchange/2013/02/population-growth-and-inequality>, Erişim: 10.03.2017.

World Development Indicators, Poverty and Equity Database.